

บทคัดย่อ

ภาพ STENCIL ลวดลายที่พบใหม่ ณ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

โบราณสถานตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร มีชื่อตามนามผู้สร้าง คือ เจ้าพระยาอภัยภูเบศร (ชุ่ม อภัยวงศ์) เจ้าเมืองพระตะบอง และสมุหเทศาภิบาล สำเร็จราชการมณฑลบูรพา สร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ เพื่อถวายเป็นที่ประทับแรมของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ไม่ทันได้เสด็จประทับก็ทรงเสด็จสวรรคตเสียก่อน ต่อมาได้ใช้เป็นที่พักของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ รวมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์อีกหลายพระองค์ ในคราวเสด็จเยือนมณฑลปราจีนบุรี เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคืนแก่สมเด็จพระนางเจ้าสุวัทนาพระราชเทวี หลังจากนั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ สมเด็จพระนางเจ้าสุวัทนาพระราชเทวีจึงพระราชทานที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างนี้แก่มณฑลทหารบกที่ ๒ ปราจีนบุรี เพื่อเป็นสถานพยาบาลทหารและประชาชน จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๖ จึงได้บูรณะและเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอภัยภูเบศร เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นเป็นโบราณสถานตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗ ตอนที่ ๑๖ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๒

การบูรณะโบราณสถานตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๔ โดยสำนักศิลปากรที่ ๕ ปราจีนบุรี ร่วมด้วยสำนักสถาปัตยกรรม นั้น ตามแผนเดิมของการบูรณะผนังอาคาร กำหนดให้ผนังที่ชำรุดเป็นผนังชั้นบนสุด แต่เนื่องจากสีบริเวณผนังนั้นไม่มีลวดลาย จึงไม่ได้ให้ความสำคัญโดยคิดว่าเป็นเพียงสีที่เกิดจากการซ้อนทับกันของการใช้งานในยุคหลัง แต่ในระหว่างขั้นตอนการลอกชั้นสีพลาสติกเพื่อเตรียมบูรณะผนังอาคาร ได้มีการค้นพบลวดลายเถาดอกกุหลาบบริเวณคอสองของห้องกลางชั้นบน โดยใช้เทคนิคสแตมป์ (STENCIL) ซึ่งสอดคล้องกับลวดลายบริเวณเพดานที่มีอยู่เดิม การค้นพบดังกล่าว ทำให้ทราบว่าชั้นสีของลวดลายเถาดอกกุหลาบอยู่บนชั้นชำรุด จึงสันนิษฐานว่าผนังอาคารเดิมนั้นคงมีสีเช่นเดียวกับลวดลายเถาดอกกุหลาบด้วยเช่นกัน

ลวดลายเถาดอกกุหลาบที่ค้นพบใหม่นี้ นอกจากจะเป็นการค้นพบลวดลายการเขียนภาพตกแต่งผนังอาคารด้วยเทคนิคพิเศษในสมัยนั้นแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญในการสันนิษฐานของสีผนังอาคารเดิม และนำไปสู่การบูรณะโบราณสถานที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และคืนสภาพดั้งเดิมของโบราณสถานตามหลักวิชาการอนุรักษ์ของกรมศิลปากรให้ยั่งยืนต่อไป